

GAZETA LWOWSKA

W Piątek

N^{ro}. 108.

21. Września 1821.

Wiadomości krajowe.

Z Wiednia d. 11. Września. — NN. Cesarstwo powrócili dnia wczorajszego w pożądanym zdrowiu i ku radości mieszkańców do Stolicy, z podróży przedsięwziętej do dóbr swoich rodzinnych w Austryi, później do Linca, Salzburga i t. d.

Jego Cesarzowicowska Mość Arcy-Xiąże Palatyn Państwa Węgierski wyjechał ze Swoją dostojną małżonką i Swoimi dziećmi, w Poniedziałek d. 3. Września z Budy do Wiednia. Cesarzowicowstwo Ich Mość udali się przez Gran, gdzie tegoż samego dnia obiadowali u Xiecia Prymasa, nocowali zaś w Acs.

Wiadomości zagraniczne.

Portugalia Brazylii i Algarbiia.

Na posiedzeniu Stanów z d. 7. Sierpnia odczytano listy Junty tymczasowej Bahijskiej z d. 20. Czerwca, w których Junta rozbiiera powody, dla których mniema niepoddać się ustanowionej przez Króla przy odjeździe z Brazylii Rejencyi, załącza list Hrabiego dos Arcos, wraz z jego odpowiedzią i donosi o wyjeździe Hrabiego z Bahii na brygę Treze di Mayo. O to jest ważna treść tych listów pisanych do Króla: »N. Paniel Junta tymczasową Rządzącą Bahijską ma zaszczyt przełożyć W. K. Mości list Ministra Spraw Wewnętrznych w Rio-de-Janeiro do którego załączył wyrok z d. 22. Kwietnia, i swoją odpowiedź. Niemogło być taysnem Juncie, iż według zasad Konstytucyi Hiszpańskiej, przyjętej w Portugalii i w Bahii, nie Królowi właściwą jest rzeczą mianować Rejencyą lecz Stanom, i że ztąd wyrok z d. 22. Kwietnia jest żadnym. Był on nieważny, ponieważ powierzona Następcy Tronu Rejencya obeymuje wykonanie części władzy prawodawczej. W istocie, Król może tylko tego udzielać, co posiada a ponieważ zaprzysiągł zachowywać Konstytucyę, pozwalającą rozdzielić się Władzom, widoczna jest przeto, iż tym spo-

sobem zrzekł się udziału do prawodawstwa. Nawet gdyby władza prawodawcza była attrubucyją Króla, niemiałby prawa onej ustępować. Inne powody bardzo ważne zniewoliły Junte do przedstawienia Następcy Tronu swoich myśli: albowiem, tworząc tym sposobem w iednym Państwie dwa środkowe punkta rządów, nienależałoby się obawiać, iż przeto zaszczytowane będzie rozdwojenie między Portugalczykami w obudwóch częściach świata, i Portugalczycy Brazylijscy przyzwyczailiby się nie mieć nic wspólnego z Portugalczykami Europejskimi? nie byłoby to drogą do łatwego rozdzielenia Państwa na dwie połowy i sprzeciwieniem się związkom, które Król sam sankcyjonował? Junta pokrywa milczeniem istotne niebezpieczeństwo, co mogło być bydz połączone z postuszeństwem ku Ministeryi i złączeniem z tajemnych i jawnych z sobą sił systematu konstytucyjnego i mogło być w sobie prowincyi, do obalenia budowy towarobawczy, wystawionej przez połączone i szlachetne usiłowania ludu i woyska Bahijskiego. Junta może się myleć, lecz niezwleka oświadczyć W. K. Mości, iż we wszystkich swoich uchwałach hierowaty ią prawdziwą miłość ku wolności konstytucyjny i przychylnosć do swoich braci Portugalskich. Udała się ona dobrowolnie do W. K. Mości dla otrzymania w tym względzie ostateczney uchwały. Nieba niechay zachowaią W. K. Mość. Bahii d. 21. Czerwca 1821. (Podpis) Luis Manuel de Moura Cabrial, Prezydent Junty.« — Odczytanie tych listów urzędowych i załączonych do nich dowodów, sprawiły mocne w Zgromadzeniu poruszenie: Deputowani powstali dobrowolnie z miejsc swoich i wołali: »Chwata Rządowi Bahijskiemu.« P. Castello-Branco, żądał, aby odpis tych listów urzędowych umieszczony został w gazecie rządowej. Wniosek ten przyjęto, oraz uchwalono, aby Juncie owę wygotowaną list pochwalay za tak szczególne postępowanie konstytucyjne! — W innych listach donosi Junta, że bryg, Treze di Mayo, zawinął do Bahii dla nabrania żywności, na którego połączenia

dzie, w skutek zaszytych zdarzeń z d. 5. Czerwca był Hrabia Arcos, i miał także zamiar zawiązać do Pernambuku; ponieważ zaś Junta wiedziała, iż Gubernator Pernambuku Don Luis do Rogo należy do tej samej kategorii, co Hrabia Arcos, zatem zakazali zawiązać tamże dowodcy tegoż brygu; Junta donosi o tem Stanom, aby doysć mogły czyli dowodca brygu słucał rozkazów. Trzecie listy zawierają oświadczenie przychylności Junty do Stanów. Listy te były powodem do nowych oznaków przyzwolenia.

Hiszpania.

Gazeta Francyi zawiera z Madrytu z d. 20. Sierpnia: »Nigdy wściekłość klubistów w Fontanna d'Oro nieokazała się mocniej, iak na posiedzeniu onegdajszem. Nayznakomitsi z mówców tego klubu, po zwyczajnym krzyku, zgodzili się na to, aby Ministrów Woyny i Marynarki oskarżyć iako nieprzyjaciół liberalizmu i nikczemnych naiemników obcych stronnictw (pod obcemi stronictwami, rozumieją oni wszystkie prawe Rządu w Europie). Na tem samym posiedzeniu ułożono i podpisano do Rządu Francuzkiego adres, którym wzywają ten Rząd, aby dał uroczyste zadosyćczynienie za wszystkie artykuły, które gazety rojalistyczne umieszczają przeciwko dziennikom Hiszpańskim. Ministrowie nasi, byli tak słabemi, iż wściekłym Jakubinom umieścili odpowiedź w gazetach Ministeryalnych i tym sposobem usprawiedliwiali się przed nimi. Klubiści uchwalili nakoniec, ponieważ obadwa dzienniki konstytucyjne, Miscellanea i Censor, z powodu swiego umiarkowania są niebezpiecznemi, potrzeba starać się o utłumienie onych a redaktorów wygnąć z Hiszpanii! — Do dnia 3. Sierpnia przedano 765 dóbr narodowych, których wartość podają na 48 millionów. Kupiono takowe za 97 millionów w papierach, tracących prawie 85 procentu, co wynosi 14 1/2 millionów w gotowiznie czyli 30 procentu od wartości szacunkowej!«

Sąd w Wigo skazał, należących do spisku pod imieniem »Junty Apostolskiej« Hrabiego Torres Musquiz na dziesięć lat na galery, Hrabiego Kanilla na zapłacenie 10000 frank. Oyca Matyasza Pazo na 5000 frank. Don Ramona Lareu na taką sumę i każdego z nich na trzecieletnie więzienie w Minorce; Oyca Jose Bonawenturę na osmioletnie więzienie; Opata Alvarez na 7800 fr.; siedmiu Proboszczów i 30 innych Duchownych powiększey części Proboszczów na dłuższe lub krótszą niewolę w więzieniu Afrykańskiem. Hrabiemu Torres Musquiz wolno jest wykupić

się z więzienia za opłaceniem rocznie 10000 frank. Atoli Hrabia ten uszedł, mowią, że jest we Francyi. Ogólnie zaś zdaje się, że wyrok sądu w Wigo zostanie przez Sąd wyższy zniesioney z powodu wielu błędów w formie.

Francya.

Z Paryża d. 27. Sierpnia. — Dnia onegdajszego przyjmował Król życzenia iako w dniu swoich imienin. Około 2 godziny udał się Lud, podczas gorąca 25 stopni, na pola Elizeyjskie, aby miał udział w zapowiedzianych rozrywkach, muzyce, grach i iedzeniu. Około godziny 5, tę uroczystość ludu zaszczylicili obecnością swoją Xiążęta Xiężniczki, gdzie przyjęto ich z radością. Wieczorem oświecono miasto. Plac na moście nowym, gdzie stoi statua Henryka IV. ozdobiony był kwiatami, i częścnoy tańcował lud około owej statui dobrego Króla. Artysty dramatyczni iuż o godzinie 2 otworzyli bezpłatnie widowiska.

Królestwo Oboiey Sycylii.

Rozkazem dziennym ogłoszono w Neapolu, iż Officerowie zawieszeni od pełnienia służby i pociągnienu pod sędztwo począwszy od Pułkownika aż do Majora, a od tych wstecznie, pobierać będą trzecią część żołtu, niewinni zaś wniysć mają znowu do woyska. — Rząd w Palermo wydał rozkaz uwięzienia nisiakiego Battaglia, byłego dowódcę zamku Palermńskiego. Roku zeszętego był on dowodcą kupy rozbojników, zrabował miasto Cefalu, gdzie na Biskupie tamiecznym wymógł 6,000 uncyi.

Królestwo Polskie.

Z Warszawy d. 14. Września. — Uroczystość imieniu N. Cesarza i Króla Alexandra I. uświetniła obecność trzech W. Xiążąt Rosyjskich i N. Wielkiej Xiężney Alexandry Fedorowney; w tymże dniu przypadły także imieniny Wielkiego Xięcia Alexandra Mikołajewicza i Święto Orderu Alexandra Newskiego. W wilią uroczystości spalono ognie sztuczne za rogatkami Powązkowskiemi; w dzień tegoż Święta J. Cesarzow. M. W. Xiążęta Konstanty przyjmował powinszowania składane sobie dla Nayaśnieyszego Brata przez J. Xięcia Namiestnika Królewskiego i Władze. Poczem pod Wolą odprawiał Arcybiskup Warszawski Prymas Królestwa Polskiego Msza S. w obecności NN. Wielkich Xiążąt i N. W. Xiężney Alexandry, odśpiewano potem Te Deum. Bezpłatne było widowisko w teatrze, z obrazem stosownem do uroczystości. — Wieczorem Xiążę Namiestnik dał bal, który zaszczylicili obecnością swoją NN. Wielcy Xiążęta.

ta i N. Wielka Xiężna Alexandra, Uroczystość tę zakończyło oświecenie miasta.

N. Wielka Xiężna Alexandra Fedorowna, Matżonka N. W. Xiążęcia Mikołaja po tygodniowym pobycie w Stolicy tutejszey opuściła ją wczoraj, d. 13. b. m. między godziną 9tą a 10tą z rana, udając się w dalszą drogę do Peterburga.

Przybył tu w tych dniach Xiąże Württembergski Eugeniusz, Brat N. Cesarzowej Matki, a wyjechał ztąd d. 12. b. m.

W d. 14. b. m. o godzinie 5 po południu zakończył życie w Willanowie z nieodżałowaną dla Ojczyzny stratą godzinę szacunku i uwielbienia Mąż, Stanisław Hrabia Potocki, Prezes Sanatu Królestwa Polskiego.

R o s s y i a.

Z Petersburga d. 2. Września. — N. Cesarz Jmć mianował Xięcia Fryderyka Lubomirskiego Swoiego Szambelana, Wice-Gubernatorem Wołynia.

T u r c y i a.

Dostrzegacz Austriacki z d. 11. Września zawiera co następuje: »Z dnia 3go Września odebraliśmy z Liworna następujące wiadomości: «

»Wiadomo jest teraz dla czego tak dawno nie mieliśmy wiadomości z Egiptu. Tameczny Wielkorządca Mahomed Ali Basza, włożył embargo w d. 13. Czerwca na wszystkie okęty bez różnicy Narodów, które dopiero w d. 14. Lipca zdjęto. Czasu tego użył Basza na uzbrojenie fregaty, trzech brygów i innych okrętów wojennych, w liczbie 16, które zabrać mają 1,500 ludzi wojska do wysadzenia na ląd. Dowodztwo tej eskadry poruczył znanemu Ismailowi Gibraltarowi. (Zobacz N. 209/104. gaz. nasz.)

»Kapitan okrętowy Austriacki Sirowicz przybyły ze Smirny do Liworna napotkał w podróży swojej w d. 14. Lipca flotę Turecką w kanale pod Scio. Składała ona się ze 4 liniowych okrętów, 7 fregat i 13 brygów. W d. 16. zagrażała wylądowaniem miastu Sciala nuova; potem udała się ku Samos. Tenże sam Kapitan potkał na d. 22. Lipca trzy eskadry Helleńskie (Greckie), złożone z 70, 30 i 20 okrętów różney wielkości, mających 12 pałacych. Eskadry te zmierzały ku kanałowi pod Scio. «

»Te są naynowsze wiadomości, iakie mamy o tych obiedwóch flotach; zbliżają one nie-

dawno rozsiane wieści o zaszły na d. 18. Lipca wielkiej bitwie morskiej, lecz nie zaprzeczają bynajmniey, żeby kilka okrętów Tureckich przewozowych nie miało wpaść w ręce Greków. « (Zobacz niżej.)

Dalszy ciąg wyiątków ze Spektatora Wschodniego:

„Ze Smirny d. 21. Lipca.“

»Podług naszych naynowszych wiadomości niezgoda panowała tak na wyspie Spezzia iak i Hydra. Lud chciał naprzód trzech miesięczney zapłaty, i bardzo był niechętny, że brat Ypsylantego miasto skarbów, których się spodziewano, nie przywoził z sobą nic więcej prócz płaszcza i pałasza. Wiele bogatych osób miało zamiar opuszczenia kraiu. Naywiększe niezgody wszczęły się między Hydriotami i Ypsaryotami. Nie mogli zgodzić się, kto ma panować. Mocno pogrążeni oświadczeniem Rosyjskiem, przekonają się pewnie lecz późno, że przedsięwzięcie to przewyższa ich siły, i zapewniają nas, iż mocno zaięci są rozeyściem się i szukaniem ratunku za granicą. Jeżeli mają sumienie, więc powinni sobie wyrzucić krew, którą przelali w Aiwali, iak i tę, która nie bawem płynąć będzie na wyspie Samos i na inaych punktach Archypelagu. «

Zanoszono już skargi w dawniejszych czasach względem popełnianych gwałtów przez okręty Greckie przeciwko okrętom Europejskim bez różnicy bandery. Grecy pozwalali sobie często zabierać gwałtem z tych okrętów, co się im podobało, aby zaś gwałty swoje pokryć cieniem sprawiedliwości, ofiarowali Kapitanom nieco pieniędzy, z resztą mało bardzo się otroskali, czyli owi Kapitanowie chcieli ich nieślusznym żądaniom uczynić zadosyć. Takie bezprawia często bywały powodem do zażaleń, lecz dzisiaj rzecz ta wcale inny przybiera charakter; okręty kupieckie różnych Narodów, które wypłynęły z naszych (Lewanckich) portów, lub takie, o których wiedziano, że płyną z bogatemi ładunkami do tychże portów, zaginęły i nie można się było nic więcej o nich dowiedzieć. Tak właśnie Francuzki okręt więcej iak przed dwoma miesiącami wypłynął był z Konstantynopola do Marsylii, a wedle ostatnich listów ieszcze nie stanął na swoim przeznaczeniu; — przypadek w tej porze nie słychany. Okręt ten miał bogaty ładunek, iako to: iedwab, Hiszpańskie piastry i t. p., wartość onego szacują na kilka millionów piastrow Tureckich. Gdyby się rozbił, dowiedzianoby się o tem nieszczęsnym przypadku tym lub innym sposobem, że zaś wiadomo jest, iż nie

dawno przedawano na wyspie Hydrze wiele iedwabiu niżej wartości, więc słusznie obawiać się należy, aby okręt ten nie stał się łupem Greckich rozbojników morskich. Życzylibyśmy otrzymać bliższe objaśnienia o okrętach innych Narodów, względem których podobnie się lękaia, abyśmy uwiadomili o tem publiczność, a korzystając z niniejszey sposobności wzywamy Naczelników i Urzędników różnych Kancellaryy, a szczególniej tych, którzy ważne mają wiadomości, o udzielenie takowych, abyśmy je znowu naszym podali czytelnikom. »
(*Ciąg dalszy nastąpi.*)

Monitor z d. 23. Sierpnia zawiera co następuje: »Nie możemy dosyć ostrzedz czytelników naszych względem wiadomości, które rozszerzaią o wypadkach w Turcyi; każdy łatwo doydzie, iakie zamieszanie i iakie sprzeczności w onych panują. Większą część tych wiadomości udzielaia nam gazety Niemieckie, a pisma te bez krytyki umieszczaią naysprzeczniejsze fakta i smieszne baśnie; między te ostatnie, policzyć można odkrycie spisku, w Konstantynopolu, knowanego przez Ministra Rossyjskiego i Posła Barona Strogonowa, równie iak wyładow nie Józefa Buonaparte'go w Morei i wystane poselstwo do Xięcia Komnenos do Nowary. Baśnie takie nie tylko obnażone są z wszelkiej prawdy lecz nawet z prawdopodobieństwa; i trzeba ku zaszczytowi ludzi trudniących się polityką, sądzić, iż nie wielką jest liczbę tych, którzyby się onemu uwieść dali. Nie takimi są fakta, zdarzenia w właściwym znaczeniu tego wyrazu. Publiczność, mało ma środków uzbroienia się przeciwko niepewnym i zupełnie fałszywym wieściom, które rozsiewaią zagraniczne gazety, tem bardziej, iż takowym towarzyszą dokładne podania dni, mieysc niektórych imiona i szczególowe okoliczności, zdaiące się rzetelność onych zarczać. Tak n. p. wszystkie dzienniki umieściły mniemanie z Odessy list, datowany z d. 27. Lipca nadeszły przez Augsburg. List ten donosi, iż Kapitan Rossyjski, który opuścił Konstantynopol na d. 21. Lipca, przybył własnie do Odessy z wiadomością, iż na d. 18. zaszła bitwa morska między Turcką i Grecką eskadrą przy wniściu do Dardanellów; że Turcy zostali pobitymi, i że w skutek tey klęski głównie miano w Konstantynopolu z wściekłością traciene Greków. Wszystkie te fakta, opowiadane są z takimi dokładnemi szczegółami, iż zdaie się, nie można o nich wątpić. A

przecież nieiako pewna*), iż są zmyśloné. Listy odebrane wprost z Konstantynopola z dnia 25go Lipca**) wyszły z tamtąd we cztery dni późniey, iak ów Kapitan Rossyjski, o którym donoszą, nie czynia najmniejszey wzmianki ani o potyczce morskiej, która zayść miała ani o nowych traceniach iako skutkach takowey. Ponieważ listy te pisane są przez osoby, którym na tem zależy i obowiązane są uwiadomiać ciągle swoich korrespondentów o naynowszych wypadkach, więc z wielkim prawdopodobieństwem taki można zawinąć wniosek, iż list ów pisany z Odessy zawiera fałsze i sam iest zapewnie zmyślonym. Przykład ten, w związku z tylu innemi dawniej iuz iako za niepewne dowiedzionemi faktami, niechay posłuży dla ostrzeżenia publiczności, aby we wszystkim tem, co rozsiewaią o Turcyi i względem mniemanych stosunków, które zdarzenia owe zrządzić mogą pomiędzy Dworami Europeyiskiem z ogłędnością postępowała.»

Multan i Wołoszczyzna.

Z nad granic Maltan d. 16. Września. — Według własnoręcznego listu Cesarskiego, Salich, Basza Warny, który pierwey poróżnił się z Kiaja Bejem o dozwołone rabowanie Janczarom, mianowany iest Dowódcą wojska Turckiego w Multanach, i upoważniony do powściągania podobnych bezprawiów.

Do Jass przybył Kapidzi Basza, który iak się domyślaią, zawieść ma do Stambula głowę Kiaja Beja, który pozwołał rabunki a nawet sam do nich miał udział. Od czasu iak Salich Basza dowodzi w Multanach nie słycać o żadnych bezprawiach.

Do Folticzeni nadociągnęło pod Selih-tar Bejem ieszcze 2000 Turków a stoi tam iuz 1500. Mają oni oblegać Greków w górach. Wspomniony Salich Basza, Solahore ogłosił w Jassach na d. 26. Sierpnia 7. Września, Cesarski Hatti Humajums (list własnoręczny Cesarski) który do następującego numeru odkadamy.

*) Podług powyższego artykułu względem stanowiska obiedwóch flott, ze Spektatora Wschodniego z d. 28. Lipca, pewna, że ta mniemana bitwa nie mogła zayść na d. 18. Lipca.

(Nota Dostzegacza Austriackiego).

**) Nasze naynowsze wiadomości z Konstantynopola dochodzą do d. 18. Sierpnia, nie namięnia nie zupełnie nawet iak o wieści chodzące po mieście o bitwie morskiej, która na d. 18go Lipca zayść miała.

(Nota Dostzegacza Austriackiego).